

Forskningsprosjektet ”10-25” – i religionspedagogisk perspektiv

Margunn Serigstad Dahle

Høgskolelektor ved Mediehøgskolen Gimlekollen (MhG)

margunn.dahle@mediehogskolen.no

Med utgangspunkt i en presentasjon av forskningsprosjektet ”10-25”, som MhG har gjennomført som oppdragsforskning, fokuserer denne artikkelen på sentrale religionspedagogiske utfordringer, refleksjoner og oppgaver på menighetsarenaen i møte med denne aldersgruppen i vår (post)moderne tid. I artikkelen brukes aktuell ungdomsforskning og grunnleggende livssynsteori som perspektivsettere.

Innledning¹

”Aslan,” said Lucy, ”you’re bigger.”
 ”That is because you are older, little one,” answered he.
 ”Not because you are?”
 ”I am not. But every year you grow, you will find me bigger.”
 (C.S. Lewis)²

C.S. Lewis fanger her – i allegoriens form – opp en sentral målsetning for kristent barne- og ungdomsarbeid. Mange kristne organisasjoner, menigheter og kirkesamfunn i Vesten opplever imidlertid at stadig flere barn og unge både faller ut av et kristent fellesskap og forlater den troen de var døpt eller velsignet til å vokse i.

Dette er på en særlig måte synliggjort gjennom det omfattende forskningsarbeidet til The Barna Group i USA.³ David Kinnaman har i boka *You Lost Me. Why Young Christians Are Leaving Church... And Rethinking Faith* (2011)⁴ både presentert sentrale funn fra denne betydelige forskningen, synliggjort vesentlige utfordringer disse gir for kristen virksomhet inn mot de unge og pekt på aktuelle momen-

ter for å kunne møte slike utfordringer.

Undersøkelser fra Europa peker i samme retning.⁵ Blant dem som er med i kristent arbeid som små, dropper svært mange ut i overgangsfaser knyttet til skole og utdanning. Samtidig synes ulike stadier i identitets – og personlighetsutviklingen å være særlig sårbare. Videre ser en at stadig flere i Vesten vokser opp uten noen form for personlig kontakt med kristen tro. De sosiokulturelle og mentalitetsmessige rammevilkårene for livssynsdanning er med andre ord dramatisk endret i vår del av verden – og i økende grad også globalt.⁶

Samtidssituasjonen utfordrer dermed enhver sammenheng som er opptatt av å formidle kristen tro til barn og unge. Dette danner da også bakteppet for denne artikkelen, som har sitt konkrete utgangspunkt i et forskningsoppdrag som misjonsorganisasjonen Norsk Luthersk Misjonssambands ungdomsavdeling NLM Ung gav Mediehøgskolen Gimlekollen våren 2011. Prosjektet fikk navnet ”10-25”,⁷ og skulle kartlegge kristent barne- og ungdomsarbeid for denne aldersgruppa i Norge som bakgrunn for utarbeidelse av ny strategi for NLM Ung.

I denne artikkelen ses NLM Ung som case i forhold til følgende praktisk orienterte problemstilling: *Hvilke momenter synes særlig vesentlige i en religionspedagogisk strategi på menighetsarenaen for målgruppen "10-25", med særlig henblikk på samtidens livssynsmangfold?* For å kunne svare på dette, tar artikkelen utgangspunkt i mitt tidligere religionspedagogiske arbeid med livssynsteori.⁸ Dette gir følgende parallelle teoretisk orienterte problemstilling: *Hvilke sentrale bidrag gir livssynsteorien til religionspedagogikken på menighetsarenaen, både når det gjelder tolkning, undervisning og oppdragelse?*

Religionspedagogikk er her forstått som en teologisk disiplin, i tråd med en klassisk norsk definisjon: "Religionspedagogikk er en teologisk begrunnet lære om undervisning og oppdragelse".⁹ Artikkelen vil derfor også inneholde en rekke teologiske vurderinger og perspektiver.

Forskningsmaterialet som her ligger til grunn, er todelt: *dels* empirisk materiale i form av kvantitative og kvalitative forskningsrapporter, og *dels* teoretisk materiale i form av reflekterende temaartikler. Alle disse foreligger som egne bidrag i forumdelen i dette nummeret av *Theofilos*. Intensjonen med denne artikkelen er også å bidra til et mer analytisk, reflekterende og selvstendig forhold både til prosjekt og oppdragsgiver.¹⁰

Etter en innledende presentasjon av NLM Ung som case og drøfting av "10-25"-prosjektet som oppdragsforskning, har artikkelen en tredelt struktur knyttet til empiri, teori og strategi. Der gir jeg først en kortfattet beskrivelse av forskningsprosjektets prosess og funn, samt av de religionspedagogiske utfordringene som her utkrystalliseres. På bakgrunn av foreliggende temaartikler og relevant livssynsteori, reflekterer jeg deretter reli-

gionspedagogisk over områdene tolkning, undervisning og oppdragelse. Siste del er viet religionspedagogiske oppgaver knyttet til utformingen av en relevant strategi på menighetsarenaen, også der med NLM Ung som case.

NLM Ung som case – en presentasjon

Som nevnt innledningsvis, erfares de utfordringene som ikke minst The Barna Group synliggjør i sin forskning, av mange kristne organisasjoner, menigheter og kirkesamfunn i vår vestlige del av verden. NLM Ung er her et tydelig case.

Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM), som er blitt omtalt som nord-Europas største misjonsorganisasjon,¹¹ har blant annet opplevd at tallet på barne- og ungdomslag sank fra 1727 til 786 i perioden fra 1980 til 2010. De aller fleste barn er mellom åtte og ti år når de faller ut. NLMs egen statistikk viser også at mange forlater organisasjonens arbeid ved henholdsvis 15/16-årsalderen, 19/20-årsalderen og etter 25-årsalderen, noe som synes å være i tråd med trendene nasjonalt og internasjonalt. Samtidig er 85 % av organisasjonens arbeid fortsatt lokalisert på landsbygda, mens 70% av Norges befolkning bor i by.¹²

Nettopp i møte med tweens, tenåringer og unge voksne, så NLM Ung et tydelig behov for strategisk nytenkning, både med tanke på *hvor* og *hvordan* arbeidet bør drives framover. For å ha en best mulig bakgrunn til å ta strategiske valg om veien videre, ønsket NLM en kartlegging av hva slags – og hvor mye – arbeid som blir drevet rundt om i landet, hvor mange i disse årskullene som er berørt av kristent arbeid, samt få eksempler på hvordan arbeid faktisk drives inn mot disse aldersgruppene. Dette dannet bakgrunnen for

forskningsoppdraget.

NLM Ung har her vært opptatt av å anvende NLMs sterke fokus på "de unådde folkeslag"¹³ inn mot den aktuelle situasjonen blant barn og unge i eget land, og hevder at det er mange "unådde"¹⁴ barn og unge i Norge. NLM Ungs missiologiske refleksjoner og strategiarbeid i møte med aktuell norsk kontekst, må forstås på bakgrunn av den teologiske og kirkelige tradisjon som organisasjonen er en del av. Teologisk forstår NLM seg som en evangelisk-luthersk misjonsorganisasjon, med røtter i haugianisme og roseniansk vekkelsestradisjon, og som del av den verdensvide evangelikale Lausannebevegelsen. Kirkelig sett har NLM tradisjonelt lagt vekt på en selvstendighetslinje i forhold til Den norske kirke, men samtidig favner organisasjonen i dag alt fra mindre misjonsforeninger til større forsamlinger.¹⁵

Som evangelikal misjonsorganisasjon,¹⁶ er prinsippet om "dobbel lytting" sentralt for å møte den omfattende aktuelle religionspedagogiske utfordringen som en her står overfor. Prinsippet ble utviklet av den internasjonalt profilerte evangelikale misjonslederen John Stott, som formulerte det slik: "I believe we are called to the difficult and even painful task of 'double listening'. That is, we are to listen carefully (although of course with differing degrees of respect) both to the ancient Word and to the modern world, in order to relate the one to the other with a combination of fidelity and sensitivity."¹⁷

I en religionspedagogisk sammenheng betyr dette at lytting til både Bibel og samtid, slik som Stott her skisserer det, må stå i fokus både når det gjelder tolkning, undervisning og oppdragelse. Dermed blir bibelsk autentisitet og samtidsrelevans to sentrale anliggender for religionspedagogen på menighetsarenaen.

Forskningsprosjektet "10-25" som oppdragsforskning

MhG fikk forskningsoppdraget "... primært med bakgrunn i spisskompetansen høyskolen har på ungdomskultur, livssynsundanning, mediemangfold og formidling av kristen tro", uttalte leder for NLM Ung, Hans Kristian Skaar i et intervju med MhGs informasjonsblad *MLink*.¹⁸ Prosjektet speiler da også både målsetning og sentral tematikk i fagområdet kommunikasjon og livssyn.¹⁹

Det faktum at forskningsprosjektet "10-25" er oppdragsforskning, har naturlig preget prosessen. Med utgangspunkt i en etablert definisjon av oppdragsforskning fra Forskningsetiske komiteer, vil jeg derfor kort presentere noen refleksjoner om hvilke rammer og utfordringer dette ga for MhG i gjennomføringen av prosjektet. Definisjonen fremhever fire sentrale elementer som jeg knytter disse refleksjonene til:²⁰

1. *Oppdragsforskning er "forskning som i hovedsak er finansiert av oppdragsgivere som eksterne finansieringskilder".*

Forskningsprosjektet "10-25" er i all hovedsak finansiert av NLM Ung, noe som muliggjorde prosjektet. I forhold til oppdragsgivers opprinnelige høye ambisjoner for prosjektet (se nedenfor), var imidlertid de tilgjengelige midlene altfor begrensede, og dermed måtte forskningsprosjektets målsetting begrenses. En omfattende videreføring av sentrale temaer og anliggender i forskningsprosjektet synes å forutsette en bredere forankring hos flere aktører.²¹

2. *"Oppdragsgiveren bestemmer prosjektens tema og problemstillinger, men ikke øvrig faglig opplegg og metode."*

NLM Ung bestemte prosjektets tema som ”en kartlegging av aktuelt kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge”. Videre formulerte oppdragsgiver problemstillingene i form av tre delprosjekter:²²

- Delprosjekt 1: ”Vi vil innhente en oversikt over alt kristent barne- og ungdomsarbeid som eksisterer i Norge i dag.”
- Delprosjekt 2: ”Kvantitativ undersøkelse som finner svar på hvor mange % barn og unge som er aktivt med i kristent arbeid i ulike deler av Norge.”
- Delprosjekt 3: ”Kvalitativ undersøkelse som ser nærmere på noen utvalgte eksempler på b/u-arbeid – forsøke å danne et bilde av hva som kjennetegner ungdomsarbeid i Norge.”

Ut fra tilgjengelige midler fra oppdragsgiver (se ovenfor), og det som viste seg å være tilgjengelige data, lot det seg ikke gjøre for MhG å levere et fullstendig forskningsbidrag til hvert av disse delprosjektene. Delprosjekt 1 kunne imidlertid tolkes som å gi det overordnede bildet med vekt på omfang og geografisk plassering, uten en uttømmende oversikt over ulike typer aktiviteter. Delprosjekt 2 og 3 operasjonaliserer da dette bildet, innen de rammene som forelå ressursmessig og metodologisk.

Metodisk valgte MhG å gjennomføre prosjektet som en kombinasjon av innsamling og analyse av tilgjengelig og relevant statistisk materiale, antropologisk feltarbeid på utvalgte steder og teologiske refleksjoner med utgangspunkt i valgte sentrale temaer. Utvalgene av kvantitativt materiale, steder for feltarbeid og teologiske temaer var høgskolens selvstendige ansvar.

MhG valgte å legge opp til en åpen prosess med forskningssymposium underveis, der foreløpige resultater kunne presenteres for, og drøftes av, et bredt sam-

mensatt utvalg av religionspedagoger og nasjonale ungdomsledere, samtidig som de aktuelle teologiske temaene kunne bli satt på dagsordenen. Fagpersoner både ved og utenfor MhG var utfordret til å levere papers om sentral tematikk til symposiet, knyttet til den bredere sosiologiske og teologiske konteksten for prosjektet.

3. *”Resultatene forventes å gi nytte for oppdragsgiveren selv eller andre brukergrupper spesifisert av oppdragsgiveren.”*

I tillegg til den grad av bevisstgjøring og refleksjon som forskningsprosjektet kunne føre til blant egne aktører, var NLM Ungs målsetning at prosjektet skulle danne teoretisk grunnlag og ramme for avdelingens strategiprosess. Prosjektet kom også i en viktig fase for NLM Ung, i det avdelingen på oppdragstidspunktet var underveis i prosessen fram mot å bli en egen organisasjon.²³

Samtidig som oppdraget var knyttet til oppdragsgivers eget strategiarbeid, var NLM Ung tydelig på ønsket om samarbeid med andre aktører når det gjelder å nå ”de unåde”. Den brede tilstedeværelsen på symposiet understreket et felles misjonalt ansvar og et felles behov for denne type forskning. Materialet som er framskaffet, er da også relevant for alle kristne sammenhenger som er opptatt av å nå aldersgruppen 10-25 med kristen tro.

4. *”Oppdragsgiveren får overført visse bruksrettigheter til forskningsresultatene etter avsluttet prosjekt.”*

NLM Ung hadde full tilgang til de foreløpige forskningsfunnene i sitt strategiarbeid våren 2012, i forkant av moderorganisasjonens generalforsamling (GF) i juli 2012. Som forskningsleder satt jeg også i NLM Ungs strategigruppe, og var sentral

i presentasjonen av forskningsfunnene på GF.²⁴ Med publiseringen av denne utgaven av *Theofilos*, gjøres det endelige forskningsresultatet allment tilgjengelig.

Forskningsprosjektet "10-25": Prosess, funn og religionspedagogiske utfordringer

I denne delen av artikkelen vil jeg, med utgangspunkt i en presentasjon av forskningsprosjektets prosess og funn, beskrive aktuelle religionspedagogiske utfordringer.

Delprosjekt 1:

"Vi vil innhente en oversikt over alt kristent barne- og ungdomsarbeid som eksisterer i Norge i dag."

Ut fra oppdragsgivers klart uttrykte målsetning for prosjektet, var det tydelig at hovedanliggendet med delprosjekt 1 var å gi et overordnet bilde av kristent barne- og ungdomsarbeid, med vekt på omfang og geografisk plassering, og med en så detaljert oversikt over ulike typer arbeid som mulig.

Når det gjelder grunnleggende problemstillinger som forskningsgruppa måtte reflektere over, var disse dels forankret i NLM Ungs spesifikke perspektiv og behov, og dels i forskningsprosjektets generelle relevans for andre kristne sammenhenger. Følgende problemstillinger var her særlig sentrale (i møte med operasjonaliseringen i delprosjekt 2):

Hvilke kristne sammenhenger skulle inkluderes i forskningsprosjektet, dersom metodisk mulig? Med utgangspunkt i NLMs kirkelige, teologiske og missiologiske historie og særpreg, syntes det naturlig å inkludere dels Den norske kirke (DnK) og dels alle evangeliske ungdomsorganisasjoner og kirkesamfunn.

*Hva slags kristne aktiviteter skulle inkluderes i forskningsprosjektet?*²⁵ De aktuelle kristne sammenhengene sine tilbud for prosjektets målgruppe 10-25 dannet selvsagt utgangspunktet her, forutsatt at det fantes tilgjengelige og relevante statistiske data i ulike ressursbaser. Dette medførte i seg selv en begrensning, siden ikke alle relevante kristne aktiviteter er registrerte og heller ikke like lett lar seg beskrive i kvantitative kategorier. Konsekvensen ble dels å konsentrere seg om antall tellende medlemmer og dels om deltakelse i sentrale aktiviteter som rapporteres inn til region- eller hovedkontor eller til sentrale statistikkbasen.

Hva slags teologisk og missiologisk selvforståelse finner vi i ulike kristne barne- og ungdomssammenhenger? En uttalt målsetning for hele "10-25"-prosjektet fra oppdragsgivers side, er at forskningsmaterialet skal være relevant for utforming av strategi, ikke minst når det gjelder fremtidig målrettet satsing mot "de unåde". Det synes opplagt at denne gruppa inkluderer barn og unge som ikke er døpt og ikke er med i noe arbeid i kristen regi. Hvordan en så skal kategorisere gruppa dømte som er konfirmert, men ellers ikke er aktivt med i arbeid med kristent fortegn, reiser imidlertid en rekke teologiske og missiologiske spørsmål. Videre vil det, når en opererer med prosenter regionvis, naturlig nok være "unåde" i deler av Norge der det er tett mellom kristne tilbud, og motsatt. Vårt prosjekt har kun i begrenset grad kunnet tematisere disse sentrale spørsmålene.

Delprosjekt 2:

"Kvantitativ undersøkelse som finner svar på hvor mange % barn og unge som er aktivt med i kristent arbeid i ulike deler av Norge."²⁶

Som sagt ovenfor, forstås delprosjekt 2 som en kvantitativ operasjonalisering av delprosjekt 1, der forskningsgruppa samlet inn og systematiserte tilgjengelig og relevant statistisk materiale. Det ble dermed ikke foretatt innhenting av nye kvantitative data i dette delprosjektet.

I denne kvantitative meta-undersøkelsen ble det primært innhentet materiale fra tre kilder: (a) data fra Fordelingsutvalget om kirkesamfunns og kristne organisasjoners arbeid inn målgruppen, (b) data fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) om Dnks kontaktflate mot barn og unge, samt (c) supplerende data direkte fra kirkesamfunnene og de kristne organisasjonene. Selv om det her har vært nødvendig å bruke to databaser og det er knyttet metodologiske utfordringer bl.a. til at SBBs aktuelle folketelling stanser ved 24 år og Fordelingsutvalget gir støtte til medlemmer opp til 26 år, synes funnene å gi troverdige pekere mot sentrale tendenser i aktivitetsnivået for aldersspennet 10-25 i Norge.²⁷

Gitt dette metodologiske utgangspunktet, hva slags Norgeskart avtegner seg i dette innsamlede statistiske materialet? Det synes her mulig å peke på følgende klare tendenser:

1. Det foreligger store regionale forskjeller i barne- og ungdomsarbeidet i organisasjons- og frikirke-Norge. Rogaland og Agderfylkene (ofte omtalt som det norske "bibelbeltet") merker seg her ut med et betydelig høyere antall betalende medlemmer enn i andre deler av landet.

2. Det foreligger også betydelige regionale forskjeller i det statistiske materialet som gjelder Dnk, ikke minst i forhold til konfirmasjonsarbeidet. Dnk-kartet er imidlertid annerledes enn kartet for organisasjons- og frikirke-Norge. Konfirmasjon i Dnk er det dominerende kontaktpunktet med kristen tro for unge i dagens

Norge. Med unntak av Oslo,²⁸ er det stor eller meget stor oppslutning om Dnks konfirmasjon i hele landet. Tallene er særlig høye i fylkene Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag. For sistnevnte fylke er dette oppsiktsvekkende, sett i forhold til andelen barn og unge som er med i kristent arbeid ellers.

3. Storbyregionen Oslo synes å være annerledes både i forhold til Dnk og organisasjons- og frikirke-Norge. Prosentandelen av barn og unge som er helt eller delvis uberørt av kirkelig / kristent arbeid er betydelig høyere her enn i andre deler av landet.

4. De innsamlede data som gjelder organisasjons- og frikirke-Norge synes på nasjonalt nivå å samsvare med annen relevant statistikk om medlemskap fra Statistisk Sentralbyrå, mens vår undersøkelse utfyller bildet på regionalt nivå.

Utfra tilgjengelige statistiske data om kristent barne- og ungdomsarbeid, kan en på denne bakgrunn konkludere at det finnes "unådde" barn og unge i dagens Norge (ikke minst i Oslo), gitt NLM Ungs misnologiske tilnærming.

I undersøkelsen ble "er aktivt med" forstått som betalende medlem / registrert deltaker i aktiviteter. Alternativt kunne det vært aktuelt å undersøke "er aktivt med" som graden av personlig engasjement og tilslutning, f.eks. gjennom bruk av spørreundersøkelser eller kvalitative intervju. Dette siste anliggendet er delvis fanget opp gjennom delprosjekt 3.

Delprosjekt 3:

"Kvalitativ undersøkelse som ser nærmere på noen utvalgte eksempler på b/u-arbeid – forsøke å danne et bilde av hva som kjennetegner ungdomsarbeid i Norge."²⁹

Med utgangspunkt i den kvantitative analysen, ble det foretatt feltarbeid på seks ulike steder, valgt ut fra følgende kriterier:

1. Skille mellom områder/steder med henholdsvis høy og lav andel av aldersgruppen 10-25 involvert i kristent arbeid.
2. I region med mye kristen aktivitet; fokus på område der oppdragsgiver NLM Ung ikke står spesielt sterkt.
3. Skille mellom landsbygd, tettsted/by og storby.
4. Skille mellom ulike deler av en storby.

Hensikten med dette utvalget var ikke å vise et representativt bilde av kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge, men å kunne gi et sakssvarende bilde av hva som kjennetegner arbeid med kristent foretagn for den aktuelle aldersgruppen på de valgte stedene. Relasjonen mellom arbeidsform og fokus i formidlingen stod her sentralt.

Feltstudiene avdekket et variert og allsidig arbeid i områder der mange i aldersgruppen 10-25 er involvert i ulike former for kristent arbeid. I regioner med mindre totalaktivitet, merket konfirmasjonsarbeidet seg naturlig ut. Kreativiteten, innsatsviljen og engasjementet blant lederne var like betydelig, uansett aktivitetsnivå og region.

Selv om feltstudiene avdekket tendenser i retning av skepsis til andre menigheter, kirkesamfunn og organisasjoner, er det dominerende inntrykket en stadig sterkere åpenhet for samarbeid på tvers av kirke- og organisasjonstilhørighet, både i områder med mye kristen aktivitet og der det er færre eller få tilbud. Samtidig peker undersøkelsen *dels* på at barn og unge beveger seg mellom ulike kristne miljøer, og *dels* på at det er mangelfull helhetstenkning i det lokale arbeidet på de aktuelle stedene.

Innholdsmessig synes mye av den observerte forkynnelsen og den omtalte veiledningen å fokusere *dels* på etiske verdier (hvordan leve rett?) og *dels* på personlig trosvalg (omvendelse / tro i lys av personlig ansvar og / eller evighetsspørsmålet). På tross av en stor grad av sammenfall når det gjelder fokus, var det imidlertid stor spennvidde både i forhold til teologisk vektlegging og profil og i forhold til kommunikasjonsformer og -strategier. Dette gjelder både lokalt og de ulike regionene imellom.

Aktuelle religionspedagogiske utfordringer

Funnene som er presentert ovenfor, må forstås i lys av samtidens mentalitetsmessige og sosiokulturelle rammevilkår.³⁰ Disse gir vesentlige religionspedagogiske utfordringer til en bevegelse som NLM / NLM Ung, som har mye av sin selvforståelse knyttet til det å stå i en klassisk vekkelsestradisjon. Dette gjelder med tanke på undervisning så vel som oppdragelse i kristen tro. Konteksten for livssyns-danningen er pluralistisk, kontaktflaten for formidling av kristen tro har krympet, og kunnskapen om kristen tro er dermed sterkt redusert.

Når det gjelder den pluralistiske konteksten for livssyns-danningen, spiller både RLE-faget³¹ og det stadig mer omfattende mediemangfoldet viktige roller. Dette gir betydelige religionspedagogiske utfordringer, både knyttet til forståelsen av, og holdningen til, den kristne troens særpreg, troverdighet og relevans.

Den allmenne samfunnsutviklingen med den store konkurransen i forhold til aktivitetstilbud, er medvirkende til synkende medlemstall i kristne sammenhenger, og dermed til en begrenset kontaktflate. Kirkesamfunn og organisasjoner som NLM kunne tidligere bygge sin

barne- og ungdomsvirksomhet på en betydelig oppslutning om lokalt lagsarbeid og regionale leirtilbud, og med et relativt bredt nedslagsfelt.

En naturlig konsekvens av denne utviklingen er da at kunnskapen om kristen tro jevnt over er mindre. Når så dette koples *dels* til at stadig flere i NLM døper sine barn i organisasjonens forsamlinger og organisasjonen dermed har en ekstra forpliktelse til å gi en systematisk trosopplæring, og *dels* til at NLM Ungs største kontaktflate med 10-25-åringene er på festivaler, skoler og i byforsamlinger, er bevisstheten om kunnskapsformidlingens økte betydning avgjørende.

Funnene i undersøkelsen reiser dermed en rekke religionspedagogiske utfordringer både inn mot undervisning (kunnskapsdimensjonen) og inn mot oppdragelse (ikke minst knyttet til sosialisering og internalisering). Til dette siste står spørsmål om de unges modning, forankring og danning sentralt.

Nært knyttet til alt dette er utfordringen – både for NLM Ung og for tilsvarende evangeliske ungdomsorganisasjoner og ungdomsbevegelser – i det å formulere en helhetlig religionspedagogisk strategi. Den kvalitative undersøkelsen avdekker da også ikke bare mangler i forhold til å tenke helhetlig på lokalplan når det gjelder å møte de ulike aldersklassene med forskjellig tilbud, men også mangler nettopp relatert til helhetstenkning om innholdsformidlingen.

Samtidig som funnene avdekker lite fokus på selve evangelieforkynnelsen i det som ble formidlet i de ulike sammenhengene der en var til stede, var nemlig mangelen på systematisk trosopplæring og bibelopplæring tydelig. Dersom dette koples til mangelfull forståelse av kjernebegreper som frelse, synd og nåde, avdekkes her sentrale religionspedagogiske

utfordringer.

Forskningsprosjektet ”10-25”: Sentrale temaer og religionspedagogiske refleksjoner

Symposiet underveis i prosjektet fungerte som et ”teologisk verksted”, der de foreløpige forskningsfunnene ble satt inn i en bredere sammenheng. En sammenfatning av aktuell religionsosialogisk forskning om ungdomskultur og tro forelå som relevant grunnlagsmateriale.³² Til selve symposiet var det bestilt fire papers med fokus på sentrale teologiske temaer knyttet til kristent arbeid rettet mot aldersgruppen 10-25, henholdsvis om apologetikk, disippelgjøring, ekklesiologi og sjellesorg.

Jeg vil i denne delen av artikkelen først presentere sentrale anliggender i disse fire bidragene. Sammen med relevant livssynsteori, utgjør disse anliggende grunnlaget for mine påfølgende religionspedagogiske refleksjoner om tolkning, undervisning og oppdragelse.

Fire sentrale temaer i fokus

Når apologetikken og de unge fokuseres,³³ er det med erkjennelse av at de aktuelle sosiokulturelle og mentalitetsmessige rammevilkårene³⁴ er preget av livssynsmangfold og en subjektiv forståelse av sannhet. Den (post)moderne samtids relativisme³⁵ er ikke minst tydelig på livssynsområdet, noe som medfører behov for en sterkere vektlegging av den kristne troens troverdighet og relevans i møte med sentrale spørsmål, innvendinger og myter. Dette er særlig viktig i forhold til de unge, som møter livssynsmangfoldet i en avgjørende fase i deres personlige livssynsdanning,³⁶ ikke minst via skole og medier.

Kristent trosforsvar kan omtales både

som pre- og post-evangeliserende. Hvorfor begynne å tro – og hvorfor holde fast ved troen på Jesus? Undersøkelser viser da også at mange forlater kristen tro nettopp fordi de ikke opplevde å få hjelp til å møte innvendinger, spørsmål og myter – de fikk ikke hjelp til å vokse i troen i forhold til kunnskap, forståelse og overbevisning.³⁷

Det apologetiske aspektet er naturlig knyttet til disippelgjøringen, som var tema for neste paper som ble lagt fram på symposiet.³⁸ Disippelarbeid og kristent arbeid blant barn og unge er to sider ved samme sak, og bærer med seg vesentlige implikasjoner knyttet blant annet til synet på barnet og barnets tro og på hvordan kristen læring skjer. Samtidig er det her vesentlig å være observant på de sentrale utfordringene knyttet til spørsmålet om forholdet mellom maktrelasjon og rolle-relasjon.

Uttrykket "It takes a congregation to raise a disciple" viser tydelig sammenhengen mellom spørsmålet om disippelgjøringen og de unge og det neste "paperet" som var bestilt, der søkelyset var rettet mot ekklesiologien³⁹. I vår individualistiske tid omtales unge dels som hyperindividualister og dels som relasjonelt kvalitetsbevisste. Gudsrelasjonen inkluderes imidlertid ikke i kvalitetskravet. Dermed blir spørsmålet om menighetsfellesskapet og de unge svært viktig. Hyperindividualisme må ikke møtes med kristenindividualisme, men med ekte, troverdige, vedvarende fellesskap som har fokus på å bevege seg mot kjernen og som har preg av å være utviklende. Sett i lys av hjemmets vesentlige rolle i barn- og unges livssynsdanning, må imidlertid fellesskapet ha en bevissthet i forhold til foreldrene, ikke minst til de som ikke er del av menighetsfellesskapet.

Kristent barne- og ungdomsarbeid

dreier seg – i følge oppdragsgiver NLM Ung og andre tilsvarende kristne sammenhenger – dypest sett om å legge til rette for et avgjørende møte med Jesus som fører til vedvarende fellesskap med Ham. Det menneskelige møtet er da naturligvis svært viktig, og da et møte med *hele* mennesket. Her kommer sjelesorgaspektet inn, som da også var fokus i siste paper på symposiet.⁴⁰ De (post)-moderne rammevilkårene for oppvekst og livssynsdanning gir mange nye utfordringer i forhold til å dele evangeliet med de unge, ikke minst i selve forkynnelsen av synd og nåde i møte med de mange som opplever seg skambelagte, men ikke skyldige. Samtidig er det mye ved nåtids-situasjonen som minner om den første kristne kirke. Diakonien, forstått som evangeliets forlengede arm, fremstår derfor som sentral i arbeidet blant de unge i dag, slik den var et kjennetegn på troverdighet for den første kirke i datidens pluralistiske situasjon. Videre utfordres enhver leder for barn og unge på sin totale kompetanse – i forhold til det relasjonelle, det personlige, det kommunikative, det hermeneutiske, det kunnskapsmessige og det åndelige.

Aktuelle religionspedagogiske refleksjoner

De følgende religionspedagogiske refleksjonene er forankret i flere tidligere faglige bidrag,⁴¹ som her anvendes inn mot materialet ovenfor. Jeg tar utgangspunkt i et livssynsteoretisk perspektiv som da brukes inn i en teologisk normativ ramme.⁴² Denne delen av artikkelen svarer dermed på den teoretisk orienterte problemstillingen: *Hvilke sentrale bidrag gir livssynsteorien til religionspedagogikken på menighetsarenaen, både når det gjelder tolkning, undervisning og oppdragelse?*

Livssynsteori som perspektiv – med fokus på tolkning

Livssynsmangfoldet gir både store utfordringer og mange muligheter for formidling av kristen tro til barn og unge på menighetsarenaen. Det er stor åpenhet for å snakke om tro i det offentlige rom, og de ulike tros perspektivenes mange uttrykksformer er synlige. Videre ser vi en stadig tydeligere erkjennelse av at det er umulig ikke å ha en tro, bevisst eller ubevisst, enten troen er religiøs eller sekulær. Det overveiende inntrykket er imidlertid fremdeles at den som vedkjenner seg å tro, er religiøs. Samtidig synliggjør utsagn som ”Jeg har en ateistisk tro” det som synes å være en økende erkjennelse av at spørsmålet ikke er *om* en tror, men *hva* en tror på – og *hvorfor*.

”Tro” forstås da som det allmenne behovet for tillit og forankring av mening, og er ett av de fire innholdselementene i begrepet ‘livssyn’, i tillegg til verdier, menneskesyn og virkelighetsforståelse.⁴³ Ethvert livssyn, enten det er religiøst eller sekulært, og enten det er forstått subjektivt – som personlig livssyn, eller objektivt – som livssynstradisjon / livssynstrend, består av disse grunnleggende elementene.

Når disse fire innholdsmomentene anvendes inn mot kristen tro, bidrar de til å gi den kristne livstolkningen en helhetlig tilnærming. Videre gir et slikt livssynsteoretisk perspektiv en vesentlig hjelp til å kunne fange opp sentrale dimensjoner ved kristen tro som både fortelling og sannhetspåstander, og til å kunne sammenligne og vurdere ulike livssynsperspektiv.⁴⁴

Både i intern trosopplæring og disippelgjøring og i utadrettet kristen trosformidling, er bevisstheten om at alle har en tro, også de ikke-religiøse, avgjørende viktig for religionspedagogen. I en plura-

listisk tid koples imidlertid denne erkjennelsen lett til en relativistisk oppfatning av kristen tro som ett av mange like gyldige alternativer, som dermed er ”sann for oss”, men ikke ”sann i seg selv”.⁴⁵ Dersom formidlingen av kristen tro ikke skal fremstå som kun ”sann for oss”, må en transparent og redelig livssynskritikk integreres i formidlingen. For den kristne oppdragelsen danner dette et viktig bakteppe for spørsmålet om hva kristen tro egentlig er – og hvorfor den er sann. Det apologetiske perspektivet – med vekt på å forstå, forklare og forsvare kristen tro, er dermed uløselig knyttet til livssynsaspektet, og da ikke minst til livssynskritikken.

Samtidssituasjonen synliggjør både relevansen av livssynsteori som verktøy i formidling av kristen tro, og at dette tydelig er et område med stort behov for kompetanseheving blant religionspedagoger. Barn og unge har med seg til dels mye – men for manges vedkommende også til dels fragmentert – kunnskap om religiøse og sekulære livssynstradisjoner (og livssynstrender) fra undervisningen i skolen. Mens de på skolearenaen – gjennom RLE-faget – får presentert kristen tro på linje med andre trosretninger, får de på menighetsarenaen oftest presentert kristen tro uten referanse til andre livssynsperspektiver. Ved hjelp av livssynsterminologien med de fire grunnleggende innholdsmomentene, kan en lettere sammenligne ulike livssynsperspektiver.

Samtidig som RLE-faget utvilsomt er en missiologisk utfordring, møter barn og unge også livssynsmangfoldet i mediene, slik det ble pekt på ovenfor. Ikke minst gjelder dette populærkulturen. Bevisstheten om nøytralitetens umulighet og at det er spor av underliggende livssyn i mediebudskapene, er til stor hjelp for den kristne formidleren. Religionspedagogen har imidlertid ikke bare behov for å være seg

bevisst at ulike livssynsperspektiv kommer til uttrykk i de mange tekstene som omgir oss. Skal en kunne identifisere de ulike sporene, må en for det første ha kunnskap om sentrale livssynstradisjoner og -trender og dernest kunne identifisere dem.

En tjenlig innfallsvinkel her er å gripe fatt i den observerbare livspraksisen som er til stede i den aktuelle mediefortellingen, siden ulike livssynselementer – og dermed spor av ulike livssynsperspektiv – som regel lar seg avlese ut fra adferd og utsagn. Dette danner utgangspunktet for analyseverktøyet jeg utviklet som del av min hovedoppgave, for å kunne identifisere spor av livssyn i ulike slags tekster. Mitt hovedanliggende var å søke å støtte det religionspedagogiske behovet som avdekker seg i møte med det faktum at barn og unge ikke lever i et vakuum i forhold til verdier og trosoppfatninger, men finner materiale til sin egen livssynsdanning i mediemylderet så vel som i klasserom og nabolag. Alt vi møter av budskap er tekster, og verktøyet er utviklet til bruk på ulike tekstvarianter, i respekt for at alle tekster formidler noe mer enn "bare underholdning".

I selve formidlingen av kristen tro må så dette fortolkningsperspektivet anvendes med målsetning om å øve opp en sakssvarende livssynskritikk både av andres ståsted og ens eget. Slik kan det også bygges bro fra et autentisk og relevant bibelsk budskap til den unges pluralistiske livsverden, enten dette gjelder skolearenaen, vennefellesskapet eller mediehverdagen.

Livssynsteori som perspektiv – med fokus på undervisning

Som antydnet ovenfor, er livssynskritikk nært forbundet med apologetikk. Det religionspedagogiske oppdraget inn mot

undervisning har da også nær sammenheng med tolkningsaspektet, slik dette er blitt presentert ovenfor.

Enten en ser på skolearenaen eller mediemangfoldet, viser det seg tydelig hvordan den kristne troens sannhetspåstand utfordres av samtidens pluralisme. Dersom dette skal kunne tas på alvor på menighetsarenaen, må livssynsteori koples med kristen apologetikk. Ved hjelp av en livssynskritisk tilnærming, kan en deskriptivt sammenligne ulike livssynsperspektiver med utgangspunkt i hvordan livssynene svarer på de grunnleggende livsspørsmålene.⁴⁶

Ved å gripe fatt i sentrale spørsmål, innvendinger og myter mot kristen tro på menighetsarenaen, kan en altså synliggjøre den kristne troens autentisitet og troverdighet. Dette er et avgjørende viktig aspekt ved trosopplæringen i vår tid. Nettopp manglende møter med slike apologetiske spørsmål i det kristne fellesskapet, synes nemlig å være en vesentlig grunn til at mange forlater kristen tro når de begynner på universitet eller høyskoler.

David Kinnaman uttrykker det slik: "We are learning that one of the primary reasons that ministry to teenagers fails to produce a lasting faith, is because they are not being taught to think."⁴⁷ Samme perspektiv vektlegges av Christian Smith, som står bak omfattende forskning om amerikansk ungdom, verdier og livssyn. Han hevder at unge i dag trenger å utfordres ikke bare på hva de tror og hvorfor de har en gitt tro, men også på å kunne uttrykke sin egen tro. Smith understreker at de unge ikke har behov for "[any] radically new 'postmodern' type of program or ministry".⁴⁸

Kinnaman på sin side gir i den tidligere omtalte *You Lost Me*, seks hovedgrunner⁴⁹ til at mange unge i USA fremmedgjøres i møte med kristne menigheter

og fellesskap.⁵⁰ Alle disse grunnene er relatert til manglende apologetisk bevissthet, uansett tema og livsområde.

1. "Church is overprotective"

De unge i Kinnamans undersøkelse gir uttrykk for at de ikke får hjelp til å se relevansen av kristen tro i møte med hverdagslivet. Menigheten oppleves som en ghetto, der utfordringer og problemer i "den virkelige verden" ikke berøres, og der populærkulturen omtales som entydig negativ. Ungdommene får med andre ord ikke hjelp til å være "i verden – men ikke av verden".

2. "Teens' and twentysomethings' experience of Christianity is shallow"

Mange i undersøkelsen opplever kristne fellesskap og forsamlinger som kjedelige og overflatiske. Guds nærværet erfares ikke sterkt nok, og de syns ikke at det er hverken nok eller tydelig bibelundervisning.

3. "Churches come across as antagonistic to science"

De unge i undersøkelsen gir uttrykk for at prester / pastorer og andre menighetsledere har et negativt forhold til kunnskap og vitenskap. Dette gjelder ikke minst relasjonen til naturvitenskap, der mange unge har et anstrengt forhold til den kirkelige debatten om skapelse og evolusjon.

4. "Young Christians' church experiences related to sexuality are often simplistic, judgmental"

I følge undersøkelsen, er kristne ungdommer like aktive seksuelt som ikke-kristne. Dermed er det stor avstand mellom levd liv og leveregelen de hører forkynt, og som mange også selv vil si at de står for.⁵¹ Forkynnelsen, undervisningen og veiledningen på dette området oppleves ofte som livsfjern, med mangel på begrunnelser, empati og konkret hjelp.

5. "They wrestle with the exclusive nature of Christianity"

Samtidens dominerende forståelse av åpenhet, toleranse og aksept er særlig utfordrende i møte med kristentroens sannhetspåstander. Mange unge i undersøkelsen peker på at kirken er redd for annerledestroende og ikke våger å møte dem.

6. "The church feels unfriendly to those who doubt"

Mange av dem som var med i undersøkelsen gir uttrykk for at det er nærmest umulig å stille spørsmål om – eller å uttrykke tvil i forhold til – kristen tro. Når så enkelte ungdommer endelig har tatt motet til seg for å spørre, oppleves svarene som gis, både ulne og platte.

En rekke av disse grunnene synes å være dekkende for ungdommers erfaring av kristne miljøer også i Norden og Vest-Europa. Fra norsk horisont kan sentrale uttalelser fra Ungdommens Kirkemøte i oktober 2012 stå som illustrasjon på opplevelsen av kristen tro som overflattisk og uengasjerende. Her etterspørres relevant og utfordrende formidling fra landets prekestoler, som gir større mulighet til å vokse som kristne.⁵²

De seks grunnene som er skissert ovenfor, gir religionspedagogen et viktig utgangspunkt for refleksjoner rundt utformingen av en bibelsk autentisk og kulturelt relevant undervisningsstrategi i møte med tweens, tenåringer og unge voksne. Uavhengig av konkrete strategiske valg, blir religionspedagogens reelle kompetanse avgjørende, enten dette gjelder å øse fra den kristne troens kilder, eller å formidle på en relevant og livsnær måte, med tilknytning til egne erfaringer.

I denne sammenhengen er det relevant å antyde tre sentrale apologetiske anlig-

gender for undervisning i kristen tro, for å utruste barn og unge i møte med det sekulære og det pluralistiske.⁵³ For det *første*, bør siktemålet være å ha fokus på kristen tro som en helhet – med en indre livssynsmessig sammenheng. Dermed bør enkelttemaer – enten det gjelder tros lære, etikk eller bibelkunnskap – settes inn i den større konteksten som et helhetlig kristent livssyn jo utgjør. For det *andre*, bør siktemålet være å ha fokus på kristen tro som forankret i virkeligheten. Her kan forkynnelse og undervisning bl.a. løfte frem temaer som skapertanken, evangeliens historiske troverdighet og bibeltekstenes virkelighetsforankring. For det *tredje*, bør siktemålet være å ha fokus på kristen tro som et budskap som kan forandre og forvandle, enten dette gjelder oppdagelse av egen identitet og verdi, indre erfaring av frelsesvisshet eller kallstanken som personlig motivasjon.

Livssynsteori som perspektiv – med fokus på oppdragelse

Mens undervisning primært har med trosopplæring å gjøre, er temaområdet oppdragelse sterkere knyttet til disippelgjøring. I et teologisk perspektiv kan intendert kristen oppdragelse forstås som det å legge til rette for at barn og unge kan vokse i troen på den treenige Gud. Samtidens pluralistiske kontekst – med utfordringer fra aktuelle alternative livssynsperspektiver som "moralsk terapeutisk deisme",⁵⁴ nyreligiøsitet⁵⁵ og sekulærhumanisme⁵⁶ – kan imidlertid føre til det motsatte. Troen tapes helt, eller den stagnerer, forflates eller relativiseres – ofte koplet til at den gradvis er blitt privatisert.

Livssynsteorien, slik den ble vektlagt i forbindelse med tolkningsaspektet, er også her et vesentlig perspektiv som en hjelp til bedre å forstå barn- og unges livs-

synsdanning og livssynsutvikling. Jeg vil på denne bakgrunn løfte frem tre sentrale anliggender i forhold til oppdragelsesdimensjonen: (1) tro forstått som tillit og forankring av mening, (2) relasjonen mellom livssyn og livspraksis, og (3) de populære kulturelle tekstenes sentrale betydning som leverandører av materiale til livssynsdanningen.

Når det gjelder tro som tillit og forankring av mening i teologisk forstand, kan og bør dette knyttes til en personlig tro på Jesus Kristus som Herre og Frelser. Dette må igjen forankres i den mer allmenne troen på Gud som universets og menneskehetens Skaper og Opprettholder. Sett ut fra et kristent livssynsperspektiv, er personlig tro derfor innholdsbestemt: "Faith in the biblical sense is substantive, based on the knowledge that the One in whom that faith is placed has proven that He is worthy of that trust. In its essence, faith is a confidence in the person of Jesus Christ and in His power, so that even when His power does not serve my end, my confidence in Him remains because of who He is."⁵⁷ Dette trosperspektivet synes avgjørende viktig i møte med barn og unge, ikke minst med tanke på å kunne forankre livets dypere mening i en grunnleggende tillit til en troverdig Gud. Denne forståelse av åndelighet synes å være grunnleggende for en sunn kristen oppdragelse.

I teologisk perspektiv har relasjonen mellom livssyn og livspraksis med forholdet mellom tro som bekjennelse og tro som etterfølgelse å gjøre. Dermed er fokus satt på den nære sammenhengen mellom trosopplæring og disippelgjøring. De sosiokulturelle så vel som de mentalitetsmessige rammevilkårene utfordrer imidlertid selve konseptet "disippel" med sin sterke vektlegging av individualisme og subjektivisme. Samtidig gir nettopp den aktuelle kulturelle konteksten et klart

referansepunkt til disippelgjøring, som først og fremst er en relasjon. Slik Kinna- man uttrykker det: "Disciples are hand- made – one relationship at a time."⁵⁸ Der- med er fokus satt på den kristne oppdragel- sens moralske og praktiske dimensjoner.

Det er også vesentlig å rette søkelyset mot de populærkulturelle tekstenes sen- trale betydning som leverandør av mate- riale til livssynsdommen. Et kjernepunkt her er spørsmålet om identitet, hvor rela- sjonen til samtidskonteksten synliggjør svært tydelig. Spørsmålet om personlig identitet er "the loudest talk in town",⁵⁹ ikke minst pga. populærkulturens mange blikkfang som "utvendiggjør" identiteten til utseende, prestasjoner, eiendeler, "inn- vendiggjør" den til opplevelser, eller kop- ler de to sammen til ensidig å la identite- ten finnes i våre relasjoner – og i relasjo- nene som andre ser at vi er i. Uten at tros- opplæringen tar disse innflytelsesrike sam- tidstekstene på alvor som både spennings- punkt og tilknytningspunkt for formid- ling av kristen tro, synes det krevende for barn og unge å kunne utvikle en slitesterk personlig kristen identitet.⁶⁰

Skal en slik utvikling kunne skje, må kristen oppdragelse legge til rette for en helhetlig vekst i troen på den treenige Gud. Dette er en prosess som inneholder mange fasetter, med både åndelige, intel- lektuelle, moralske og praktiske dimen- sjoner.

Forskningsprosjektet "10-25": NLM Ungs strategi og religions- pedagogiske oppgaver

På bakgrunn av de religionspedagogiske refleksjonene ovenfor, vil jeg her i siste del fokusere på artikkelens praktisk orienter- te problemstilling: *Hvilke momenter synes særlig vesentlige i en religionspeda- gogisk strategi på menighetsarenaen for*

målgruppen "10-25", med særlig hen- blikk på samtidens livssynsmangfold? NLM Ungs behov for ny strategi for arbeidet inn mot denne målgruppen, fun- gerer her naturlig som case.

Analyse av NLM Ungs strategidoku- ment

Som nevnt under det innledende avsnittet om oppdragsforskning, arbeidet NLM Ung med utvikling av strategidokument våren 2012. Strategiplanen ble lagt fram på NLMs generalforsamling i juli 2012. Med utgangspunkt i misjonsbefalingen i Matteus 28,18-20, er strategidokumentet bygd opp rundt de fire retningene *Ut i verden, Ut i Norge, Inn i troen og Inn i fellesskapet*.⁶¹ Jeg vil her kort analysere strategidokumentets relasjon til forsk- ningsprosjektet "10-25".

Det første punktet relaterer naturlig nok bare indirekte til forskningsprosjek- tet, mens de neste tre på ulike måter reflekterer sentrale forskningsfunn så vel som tematikken i de foreliggende artikle- ne.

Når strategidokumentet under *Ut i Norge* sier at en særlig ønsker "å rette fokus mot barn og unge i norske byer og andre områder som har lite arbeid", er nettopp de kvantitative funnene i forsk- ningsprosjektet en hjelp i identifikasjonen av aktuelle satsingsområder. Det samme er tilfelle både når en i målformuleringen sier at "Arbeid i områder av Norge som i liten eller ingen grad er nådd med evange- liet, styrkes særlig." og når en i omtalen av at det skal etableres minst 100 barne- og ungdomsfellesskap innen 2018, presi- serer at "Minst 30 av de nye fellesskape- ne etableres i områder med mindre enn 4 % deltakelse i kristent barne- og ungdoms- arbeid.". Hovedvisjonen i denne delen av strategidokumentet er da også at alle barn og unge i Norge skal ha mulighet til å

høre om – og ta imot – evangeliet. Denne visjonen kan ikke nås av NLM Ung alene, noe som ble sterkt understreket på symposiet. En av målformuleringene i strategidokumentet sier da også at NLM Ung "... innen utgangen av 2012 skal ha invitert andre kristne organisasjoner og kirkesamfunn til sammen å drøfte hvordan vi kan nå denne visjonen."

Like interessant er det å merke seg at de kvalitative funnene så vel som sentrale deler av tematikken i artiklene synes å reflekteres i formuleringer som går på type arbeid. Formuleringen om at en skal "arbeide for at barn og unge i sine lokalmiljø skal ha jevnlig tilgang til et kristent fellesskap med forkynnelse tilrettelagt for deres alder og utviklingsnivå", er imidlertid kun indirekte knyttet til forskningsprosjektet, da dette må anses som en grunnleggende premiss i all kristen formidlingsvirksomhet. Presiseringen av flergenerasjons-misjonsfellesskap resonnerer imidlertid til en viss grad med tematikken rundt menighet og disippelgjøring, som var vektlagt på symposiet og delvis kan gjenfinnes i artikkelen om menighetsfellesskapet og de unge. Det samme gjelder understrekningen av det betydningsfulle i relasjonsbyggende arbeid, der voksne blir oppfordret til å være medvandrere for den yngre generasjonen.

Vektleggingen av den misjonale dimensjonen reflekterer også vesentlige anliggender fra forskningsprosjektet. Dette kommer særlig tydelig fram i følgende formulering: "Vi vil årlig arrangere utadrettede ungdomsarrangement. Vi vil arbeide for at vårt eksisterende barne- og ungdomsarbeid skal fungere misjonalt i sitt nærområde."

Når målformuleringen under punktet *Inn i fellesskapet – om å bygge inkluderende, utrustende, bevarende og misjonale fellesskap* – utmyntes, reflekterer flere av

formuleringene dokumenterte behov både knyttet til funnene i forskningsprosjektet og til sentrale temaer som ble reist på symposiet og i artiklene. Ikke minst gjelder dette fokuset på lederopplæring og veiledning.

Enda klarere resonans er det imidlertid under punktet *Inn i troen*, med visjonen "Gi kunnskap og kjennskap om Gud som leder til liv i etterfølgelse av Jesus Kristus", noe som naturlig gir seg ut fra NLM Ungs målsetning med forskningsprosjektet "10-25". utfordringer knyttet til selve innholdet i formidlingen til barn og unge ble adressert på mange ulike måter i forskningsprosessen. Når strategidokumentet her bruker uttrykk som "vekkende og trosopplærende sikte", "... å utruste til å leve trosliv i vår tid", "... evangeliet skal forkynnes frigjørende, slik at barn og ungdom kan bli frelst og lære å leve som Jesus disipler – i etterfølgelse og tjeneste" og "Hovedvekten av deltakerne i våre lag skal gi uttrykk for at deltakelsen i våre fellesskap har fått konsekvenser for livet", ligger det en tydelig vekt på viktigheten av å arbeide bevisst med hva som faktisk formidles i ulike faser av den unges liv. NLM Ung har da også klare visjoner om materiellutvikling og kursing, ikke minst knyttet til trosopplæring og utadrettet trosformidling.

Aktuelle religionspedagogiske oppgaver

I forlengelsen av analysen ovenfor og mine foregående refleksjoner om tolkning, undervisning og oppdragelse, vil jeg her peke på noen sentrale religionspedagogiske oppgaver for den ferske ungdomsorganisasjonen – og for tilsvarende evangeliske / evangelikale ungdomssammenhenger i Vesten. Dette danner så utgangspunkt for formulering av noen sentrale momenter for en religionspedagogisk strategi med relevans utover NLM Ung

som case.

I tilknytning til målsetningen *Ut i verden*, er det avgjørende at NLM Ung ivaretar sin identitet som en luthersk og evangelikal ungdomsorganisasjon i en global misjonskontekst med gradvis bevegelse av tyngdepunktet til det globale sør. Økende nærkontakt og samarbeid med tilsvarende ungdomsbevegelser i det globale sør vil kunne være vitaliserende, utfordrende og gjensidig berikende. Ikke minst i møte med det tydelige holistiske og integrerte perspektivet på liv, hverdag og tjeneste som disse Jesu disipler ofte står for⁶² – og deres klare fokus på at evangeliet må videre til nye grupper.⁶³

Når det gjelder målsetningen *Ut i Norge*, forutsetter den pluralistiske og sekulariserte⁶⁴ konteksten at NLM Ung – med røtter i en klassisk vekkestradisjon – tar den apologetiske dimensjonen på alvor i sin utadrettede trosformidling, uansett arena, sjanger og format. Dette innebærer både vektleggingen av kristen tro som en unik fortolkningsnøkkel til livets dypere mening som medfører et nytt perspektiv ("looking along"), og kristen tro som meningsfylte påstander og holdbare bevisgrunner som kan utforskes og etterprøves ("looking at").⁶⁵ I et bredere religionspedagogisk perspektiv kan apologetikkens oppgave beskrives som det å søke å skape og vedlikeholde "a cultural milieu in which the gospel can be heard as an intellectually viable option"⁶⁶ av tweens, tenåringer og unge voksne, også i møte med de krevende utfordringene fra RLE og mediemangfoldet.

I forhold til målsetningen *Inn i fellesskapet*, synes det å være en sentral religionspedagogisk oppgave å skape et lærende fellesskap – som både er åpent for nye og er dannende for medlemmer over tid. Oppdragelse, slik dette er definert ovenfor, er en vesentlig dimensjon i

denne sammenhengen, med åndelig modning og disippelgjøring som uttalte målsetninger. Samtidig vil et lærende kristent fellesskap av unge (og eldre) kristne være preget av ulike kompletterende tjenester og oppgaver. En klassisk reformatorisk forståelse av kallet vil kunne være et sentralt sammenbindende element i et slikt fellesskap.⁶⁷

Når det så gjelder målsetningen *Inn i troen*, synes det på mange måter krevende for NLM Ung å kunne ivareta og videreutvikle sin identitet som en misjonsbevegelses ungdomsorganisasjon i en kirkelig situasjon som er preget av teologisk pluralisme, kristen ungdom i bevegelse og en storsatsing på trosopplæring i Dnk. Inn i denne situasjonen synes undervisningsoppgaven å være svært sentral også for NLM Ung, med behov for systematisk og livsnær undervisning både om den kristne troens innhold og om Bibelens store fortelling. I denne sammenhengen er det naturlig igjen å nevne behovet for å bygge bro mellom Bibelens og samtidens tekster, for å kunne møte ungdom der de er med et autentisk og relevant bibelsk budskap.⁶⁸

Med utgangspunkt i NLM Ung som case, *hvilke momenter synes så å være særlig vesentlige i en religionspedagogisk strategi på menighetsarenaen for målgruppen "10-25", med særlig henblikk på samtidens livssynsmangfold?* I lys av mitt livssynsteoretiske bidrag ovenfor, synes det naturlig å fokusere på tre vesentlige momenter: apologetikk, personlig vekst og de unges livsverden. Min tydelige anbefaling i møte med denne målgruppa, er derfor at kristen formidling til barn og unge i vår tid må møte både "hode, hjerte og hånd".⁶⁹ Disse tre sentrale momentene kan danne grunnlag for en helhetlig strategisk tilnærming.

Den pluralistiske og til dels sekulari-

serte konteksten for livssynsdanningen innebærer at en i trosopplæringen må arbeide bevisst og planmessig med kunnskapsformidlingen i både kortsiktig og langsiktig perspektiv ("hode"). Dette gjelder både i forhold til innhold, særpreg, troverdighet og relevans. Videre ligger ofte et vekkende og bevisstgjørende sikte implisitt i kristen oppdragelse, slik vi har sett i møte med NLM Ung som case. Dermed er det livsnære og personlige, med fokus på vekst ut fra evangeliets forandrende og forvandlende kraft, høyst vesentlig ("hjerter"). Kristen tro kan imidlertid ikke løsrives fra praksis,⁷⁰ altså fra de unges livsverden der livshandling, livsførsel og aktiviteter står sentralt ("hånd"). Relasjonen mellom "å høre" og "å gjøre" må synliggjøres dersom ungdom skal kunne oppleve å virkelig høre til i et kristent fellesskap – og dessuten kunne erfare å virkelig gjøre en forskjell som Jesu disippel, både i menighet og samfunn.

Forskningsprosjektet "10-25": Konklusjon

Innledningsvis formulerte jeg en todelt problemstilling for denne artikkelen, dels en praktisk orientert og dels en teoretisk orientert. På bakgrunn av artikkelens fokus på religionspedagogiske utfordringer, refleksjoner og oppgaver, er det nå mulig å gi begrunnede svar på begge problemstillingene.

Det er naturlig å begynne med den mer grunnleggende og teoretisk orienterte problemstillingen: *Hvilke sentrale bidrag gir livssynsteorien til religionspedagogikken på menighetsarenaen, både når det gjelder tolkning, undervisning og oppdragelse?*

Når det gjelder tolkning, gir et livssynsteoretisk perspektiv grunner for å avvise

verdi- og livssynsnøytralitet som umulig, samtidig som dette perspektivet gir sentrale momenter til utforming av en kristen livstolkning og av en sakssvarende livssynskritikk. Med tanke på undervisning, gir livssynsteorien et naturlig utgangspunkt for en helhetlig apologetisk tilnærming, der Bibelens store fortelling, den kristne troens virkelighetsforankring og evangeliets forandrende og forvandlende kraft er sentrale pedagogiske anliggender. I forhold til oppdragelse, gir et livssynsteoretisk perspektiv vesentlig hjelp til å kunne legge til rette for en helhetlig vekst i troen på den treenige Gud, en prosess som inkluderer både åndelige, intellektuelle, moralske og praktiske dimensjoner.

I forlengelsen av dette livssynsteoretiske bidraget, peker denne artikkelen på behovet for ytterligere forsknings- og utviklingsarbeid både om RLE-faget og om mediehverdagen som missiologiske utfordringer i møte med aldersgruppen 10-25, ikke minst i forhold til sentrale religionspedagogiske behov og oppgaver. Cape Town-erklæringens programmatisk formulering om å "bear witness to Jesus Christ and all his teaching – in every nation, in every sphere of society, and in the realm of ideas"⁷¹ gir her et fruktbart teologisk utgangspunkt for videre forsknings- og utviklingsarbeid, enten dette gjelder lokale, nasjonale eller internasjonale utfordringer.

Med artikkelens teoretiske bidrag som utgangspunkt, er det nå mulig også å gi et svar på den praktisk orienterte problemstillingen, med NLM Ung som case: *Hvilke momenter synes særlig vesentlige i en religionspedagogisk strategi på menighetsarenaen for målgruppen "10-25", med særlig henblikk på samtidens livssynsmangfold?* Her formulerte jeg "hode, hjerter og hånd" som tre prioriterte momenter i en helhetlig religionspedago-

gisk strategi. ”Hode” symboliserer primært det apologetiske anliggendet, der behovet for å fokusere på Bibelens indre livssynsmessige sammenheng, dens intellektuelle og historiske troverdighet, samt dens personlige livsforvandlerende kraft står sentralt. ”Hjerte” representerer behovet for å legge til rette for en allsidig personlig vekst i troen på den treenige Gud innenfor rammen av et byggende kristent fellesskap, samt vektleggingen av en åpen og personlig invitasjon til troens og fellesskapets rom. ”Hånd” uttrykker at praksis, det livsnære og den konkrete forankringen i de unges aktuelle livsverden er nødvendige elementer sammen med vektleggingen av apologetikk og personlig tro og vekst.

I forlengelsen av dette bidraget til en religionspedagogisk strategi, peker denne artikkelen på behovet for å styrke disse tre momentenes plass i konkrete strategier inn mot aldersgruppa 10-25. Når det gjelder ”hode”, vil jeg hevde at det apologetiske anliggendet må tas mye mer på alvor i en pluralistisk samtid. Dette gjelder både utover (evangelisering og utadrettet trosformidling) og innover (trosopplæring og disippelgjøring), med særlig fokus på temaene autentisitet, troverdighet og relevans. I forhold til ”hjerte”, vil jeg understreke hvor viktig den personlige trosdimensjonen er, enten det gjelder å komme til tro på – eller å vokse i troen på – Den treenige Gud. Med tanke på ”hånd”, vil jeg i denne sammenhengen særlig fremheve betydningen av aktivt å knytte an til unges livsverden, ikke minst i relas-

jon til et bevisst forhold til medier og populærkultur. Disse tre momentene danner derfor et viktig grunnlag for selvkritisk vurdering av gjeldende religionspedagogiske strategier.⁷²

Forskningsprosjektet ”10-25”: Utblick

Det er naturlig å avrunde der jeg begynte, med David Kinnaman og The Barna Groups viktige forskningsbidrag. Kinnaman oppsummerer den omfattende religionspedagogiske overleveringsoppgaven i møte med ungdomsgenerasjonen på følgende treffende og tankevekkende måte:

”The church in the West is struggling to connect with the next generation. We are dealing with the immense technological, spiritual and social changes that define our times – the changing nature of access, new questions about authority, and increasing relational and institutional alienation. We are learning about how to pass on a faith worth claiming in a new context. How can we prepare the new generation to live meaningfully and follow Jesus wholeheartedly in these changing times? And how can the next generation rise to the challenge of revitalizing the Christian community for our mission to and in the broader culture?”⁷³

Arbeidet med forskningsprosjektet ”10-25” har synliggjort behovet for en helhetlig religionspedagogisk tenkning og tilnærming for å kunne møte denne utfordrende overleveringsoppgaven.

Noter

1. Takk til tre anonyme reviewers og *Theofilos'* redaksjon for verdifull og konstruktiv respons på et tidligere utkast.
2. C.S. Lewis, *Prince Caspian: The Return to Narnia. The Chronicles of Narnia* (New York: Harper Collins, 1994; reprint) s. 141.
3. Se <http://www.barna.org/> for undersøkelser gjort i forbindelse med *Faith That Lasts*-prosjektet 2007-2011.
4. David Kinnaman, *You Lost Me. Why Young Christians Are Leaving Church... And Rethinking Faith*. (Grand Rapids: Baker Books, 2011).
5. Se for eksempel "European Values Survey" (EVS), RedCo-undersøkelsen <http://www.forskning.no/artikler/2009/mars/215187> og LifeWay Research <http://www.lifeway.com/ArticleView?storeId=10054&catalogId=10001&langId=-1&article=LifeWay-Research-finds-reasons-18-to-22-year-olds-drop-out-of-church>.
6. Se særlig Per M. Aadnanes, *Livssyn* (Oslo: Universitetsforlaget, 2012) 4. utg., ss. 55-69, for en sentral beskrivelse med utgangspunkt i en norsk kontekst.
7. Vi gjør oppmerksom på at begrepet "10-25" brukes av NLM Ung som betegnelse på satsingsfeltet mot denne målgruppen så vel som betegnelse på forskningsprosjektet gitt til MhG. (Se siste hoveddel av artikkelen for referanser.)
8. Som religionspedagog er jeg primært opptatt av opplærings-, formidlings- og disippelgjørings-strategier på menighetsarenaen, som jo også er i fokus for "10-25"-prosjektet. Se også note 41.
9. Ivar Asheim og Sverre Dag Mogstad, *Religionspedagogikk: tolkning, undervisning og oppdragelse* (Oslo: Universitetsforlaget, 1987), s. 14. Det bør også nevnes at Ivar Asheim var den første nordiske professor i religionspedagogikk (se: http://snl.no/Ivar_Asheim og http://no.wikipedia.org/wiki/Ivar_Asheim).
10. Det er samtidig grunn til å takke NLM Ung både for tildelte forskningsmidler og for godt samarbeid gjennom prosjektets ulike faser.
11. <http://www.nlm.no/teft/om-teft>.
12. Leder i NLM Ung, Hans Kristian Skaar, i foredraget "Strategi for bibelskolene", holdt på Fjelltun bibelskole, Stavanger, 15. juni 2011.
13. Se Hans Aage Gravaas "Misjonslederen Egil Grandhagen. En portrettskisse ved 65-årsjubileet" i Hans Aage Gravaas, Tom Erik Hamre, Erik Kjebekk og Arne Redse (red.), *Videre med evangeliet. Festskrift til misjonslederen Egil Grandhagen* (Trondheim / Oslo: Akademika forlag, 2012), ss. 25ff.
14. NLM Ungs leder, Hans Kristian Skaar, uttrykte det slik i forbindelse med forskningssymposiet om "10-25"-prosjektet 14. og 15. februar 2012: "Det er helt klart barn og unge som aldri har hørt kristen forkynnelse, og antall døpte og konfirmerte har hatt nedgang i Norge. Så det er mange som ikke er i berøring med kristen forkynnelse, det handler jo og om at kristendomsfaget er fjernet fra skolen, sier Skaar." Lest 30 nov. 2012, <http://www.norea.no/artikkel/article/86993>.
15. Se Erik Kjebekk, *Verden for Kristus. Norsk Luthersk Misjonssamband 1891-1991 Heimearbeidet* (Oslo: Lunde Forlag, 1991) og Gravaas et. al *Videre med evangeliet*.
16. NLM er medlem av NORME (www.norme.no), der tilslutning til Lausanne-pakten er vilkår for medlemskap.
17. John Stott, *The Contemporary Christian: An urgent plea for double listening* (Leicester: Inter-Varsity Press, 1992), s. 13.
18. *MLink* nr. 1, 2011.
19. Se <http://www.mediehogskolen.no/studium/kommunikasjon-og-livssyn>. Sentrale fagpersoner i forskningsprosjektet har vært førsteamanuensis Henrik Kjellingland, høyskolelektor Ingvild Thu Kro, førstelektor Arne Tord Sveinall og førsteamanuensis Øyvind Økland, i tillegg til faglig leder for KL, høyskolelektor Margunn Serigstad Dahle, forskningsassistent Ingvild Hellenes og førsteamanuensis Lars Dahle.
20. Matthias Kaiser & Arne Tostensen: "Oppdragsforskning" (Sist oppdatert: 25. april 2012). De nasjonale forskningsetiske komiteer. [Online]. Tilgjengelig på <http://www.etikkom.no/no/FBIB/Temaer/Forholdet-forskningsamfunn/Oppdragsforskning/>. [Lastet ned 02. november 2012].
21. Dette vil være en naturlig felles utfordring for de syv eierne av den fusjonerte NLA Høgskolen AS fra 01. 01. 2013, som alle er sentrale aktører i organisasjons- og frikirke-Norge og også medlemmer av NORME. (MhG blir en del av denne høgskolen, og NLM en av de syv eierne.)
22. Oppdraget mottatt i e-post fra NLM Ung v/leder Hans Kristian Skaar, datert 19. februar 2011.
23. Se "Sak 6 NLM Ung – egen organisasjon?" i *Saksliste og saksdokumenter NLM GF 2012* (Oslo: NLM), s. 60-63 [http://nlm.no/Media/Files/doc_gf-2012/gf-saksdokumenter-2012-1].
24. Se <http://nlm.no/utsyn/nyheter-fra-utsyn/ungdagen-vekket-engasjement> (Lest 30.11.2012.)
25. En realistisk "innhenting" av en "oversikt over alt kristent barne- og ungdomsarbeid" forutsatte at det fantes tilgjengelige og relevante statistiske data i ulike ressursbaser.
26. Se videre Henrik Kjellingland og Ingvild Hellenes, "Kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge – en oversikt", ss. 64-75 i dette nr. av *Theofilos*.
27. En rekke andre metodologiske utfordringer ble også identifisert i løpet av dette forskningsarbeidet. Se artik-

kelen ”Kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge – en oversikt”, ss. 64-75 i dette nr. av *Theofilos* for nærmere redegjørelse.

28. Tendensen fra statistikken i vår undersøkelse ble forsterket i 2011: ”Antall som konfirmerte seg i Den norske kirke gikk i 2011 opp for tredje år på rad. Økningen på omkring 600 konfirmanter er et større utslag enn vi har sett i tidligere år. Økningen i antall konfirmanter gjelder for de fleste bispedømmer, med Oslo som det mest markante unntaket. Dette kan ha sammenheng med Oslos stadig mer flerkulturelle preg.” (Pål Ketil Botvar og Sivert Skålvoll Urstad (red.) *Tilstandsrapport for Den norske kirke 2012*. KIFO Notat nr. 4, 2012, www.kirken.no/?event=downloadFile&FamID=309721.)

29. Se videre Øyvind Økland, ”Kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge – noen utvalgte eksempler”, ss. 76-87 i dette nr. av *Theofilos*.

30. Se særlig Per M. Aadnanes, ”Utgått på dato? Å granska vilkåra for kristeleg livssynsanning hos ungdom i dag” i Jan Ove Ulstein og Per M. Aadnanes *Vegar i vegløysa? Ungdom, identitet og livssynsanning i det postmoderne* (Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011) s. 97-120, og Margunn Serigstad Dahle ”I verda – men kva slags verd?”, i *Fast grunn* nr. 5, 2004, s. 265-271.

31. Religion, livssyn og etikk-faget i norsk grunnskole.
<http://www.udir.no/Lareplaner/Grep/Modul/?gmid=0&gmi=159854>

32. Se Ingvild Thu Kro, ”Et blikk på aktuell ungdomskultur – med særlig fokus på sosiale og mentale rammevilkår og ungdommers tro”, ss. 49-63 i dette nr. av *Theofilos*.

33. Se Lars Dahle, ”Apologetikk og de unge”, ss. 88-96 i dette nr. av *Theofilos*.

34. Se Aadnanes, *Livssyn*, ss. 56-66.

35. Kurt Christensen sammenfatter en postmoderne relativisme i følgende hovedpunkt: ”Der findes ingen objektiv og universel sandhed. Der findes ingen objektiv religiøs sandhed. Religionen skal bidrage til et godt liv. Det enkelte menneske kan frit vælge eller konstruere sin religion. Modvilje mod at træffe endegyldige val. Religiøs relativisme er politisk ønskværdig. Kravet om tolerance. Religion på hobby-niveau.” (Kurt Christensen, ”Postmodernismen som udfordring for kristen mission” i Gravaas et al, *Videre med evangeliet*, s. 152-156.)

36. Aadnanes, ”Utgått på dato?” ss. 97-120.

37. Se særlig Kinnaman, *You Lost Me*, s. 91-94 og Sean McDowell ”Apologetics for a new generation” i Sean McDowell (ed.), *Apologetics for a New Generation: A Biblically & Culturally Relevant Approach to Talking About God* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2009) s. 13-26.

38. Dette paperet, ved stipendiat Knut Tveitereid (NLA Høgskolen), foreligger ikke som artikkel.

39. Se Robert Lilleaasen, ”Menighetsfelleskapet og de unge”, ss. 97-104 i dette nr. av *Theofilos*.

40. Se Arne Tord Sveinall, ”Sjelsorg og de unge”, ss. 105-120 i dette nr. av *Theofilos*.

41. Se Margunn Serigstad Dahle, *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av eit analyseverktøy – med ungdom som case* (Bergen: Norsk Lærerakademi, 2002) [Hovedoppgave i kristendomsfunnskap]; Margunn Serigstad Dahle, ”Spor av tru i ei tenåringssåpe? Om ungdomsmedia og religionspedagogen” i *Prismet* 2003, nr. 3, s. 99-104, 106; Margunn Serigstad Dahle, ”Vestleg populærkultur som missiologisk utfordring – med tenåringssåpa som illustrasjon” i Brynjulf Hoaas og Karsten Valen (red.) *Budskap 2003. Årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole*. (Oslo: Fjellhaug skoler, 2003), ss. 95-107 og Margunn Serigstad Dahle, ”Guds blikk og dei mange blikkfanga” i *Fast grunn* 2006, nr. 1, ss. 7-13.

42. Se særlig Dahle, *På sporet av livssyn*; David Naugle, *Worldview: The History of a Concept* (Grand Rapids: Eerdmans, 2002); James W. Sire, *Naming the Elephant: Worldview as a Concept* (Downers Grove: InterVarsity Press Academic, 2004) og Aadnanes, *Livssyn*.

43. Til dette, se særlig Dahle *På sporet av livssyn* og Aadnanes *Livssyn*.

44. Se særlig Sire, *Naming the Elephant* og Sire, *The Universe Next Door*.

45. En relativisk forståelse av toleranse bygger opp under en slik tolkning.

46. Se særlig Sire, *The Universe Next Door*.

47. Se David Kinnaman og Gabe Lyons, *unChristian* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 2007), s. 81.

48. Christian Smith og Melinda Denton, *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers* (New York, Oxford University Press, 2005), s. 266.

49. Se også <http://www.barna.org/teens-next-gen-articles/528-six-reasons-young-christians-leave-church>.

50. Noen av ungdommene i undersøkelsen ender som ”Nomads” (regner seg fortsatt som kristne, men engasjerer seg ikke i noen menighet), andre ender som ”Exiles” (regner seg fortsatt som kristne, men dras mellom menigheten og kulturen rundt), mens andre igjen ender som ”Prodigals” (regner seg ikke som kristne).

51. Dette korresponderer med flere aktuelle nordiske undersøkelser, slik som eksempelvis Willy Pedersen ”Guds grep – Kristendom, sex og samliv” i *Tidsskrift for samfunnsforskning* 2012, nr. 3, ss. 295-315.

52. Se Ungdommens Kirkemøte sak 08/2012 Preken og forkynnelse. Vedtaket er publisert her: <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=239>.

53. Se særlig Lars Dahle, ”Aktuelle apologetiske anliggender – for kristne formidlere og fagpersoner” i *Theo-*

filos 2009, nr. 1, ss. 12-30.

54. Dette ble brukt som en sentral analytisk term i Smith og Denton, *Soul Searching*, for å oppsummere sentrale tendenser i et omfattende forskningsprosjekt blant amerikanske tenåringer. Se også drøftingen i artiklene av R. Lilleaasen og L. Dahle i Forum-delen av dette nr. av *Theofilos*.

55. Se særlig artiklene i *Norsk Tidsskrift for Misjonsvitenskap* nr. 3-4, 2011. Dette dobbelnummeret er et festskrift til nestoren i norsk forskning om nyreligiøsitet i misjonalt perspektiv, Arild Romarheim.

56. Ifølge en aktuell norsk markedsundersøkelse fra TNS Gallup som er utført på vegne av Human-Etisk Forbund, øker oppslutningen om "det human-etiske eller humanistiske livssyn uten noen religiøs tro" med 6 % til 31 % i perioden fra 2008 til 2012, mens oppslutningen om "det kristne livssyn" i samme periode reduseres med 9 % til 50 %. Publisert under tittelen "Flere deler det humanistiske livssynet" på <http://fritanke.no> 27.11.2012. Nyhetssaken på vl.no 28.11.2012 [<http://www.vl.no/troogkirke/kristent-livssyn-stuper-pa-ny-gallup>] har lenke til avisens nyhetssak om symposiet i februar om 10-25-prosjektet [<http://www.vl.no/troogkirke/stadig-ferre-er-med-i-kristent-ungdomsarbeid>].

57. Ravi Zacharias *Jesus Among Other Gods: The Absolute Claims of the Christian Message* (Nashville: Word, 2000) s. 58.

58. Kinnaman, *You Lost Me*, s. 13.

59. Zygmunt Bauman *Identity: Conversations with Benedetto Vecchi* (Cambridge: Polity, 2004) s. 17.

60. Derfor er mediebevisstgjøring og mediekritikk en stadig viktigere oppgave for religionspedagoger, enten fokus er på familien, skolen, menigheten eller vennefellesskapet. Dette omtales som "en glemt misjonsdimensjon" i Lars Dahle og Margunn Serigstad Dahle, "Media Messages Matter – en utfordring til mediebevisstgjøring, medienærver og mediemisjon" i Rolf Ekenes et al. (red), *Misjon til forandring. Refleksjoner og visjoner etter Lausanne III* (Skjetten: Hermon Forlag, 2011) s. 209.

61. For selve strategidokumentet, se *Saksliste og saksdokumenter NLM GF 2012*, ss. 57-59.

[http://nlm.no/Media/Files/doc_gf-2012/gf-saksdokumenter-2012-1] For en kortfattet oversikt over NLM Ungs strategi, se <http://www.nlm.no/nlm-ung/om-nlm-ung/kontakt-og-informasjon>

62. Dette vektlegges sterkt i *Cape Town-erklæringen*, gjengitt i Ekenes et al. *Misjon til forandring*, ss. 227-294.

63. Dette siste anliggendet vektlegges ikke minst av den nåværende lederen for NLM Ungs moderorganisasjon, Øyvind Åsland, i artikkelen "Står 'unådde folk' fortsatt på listen?" i Ekenes et al. *Misjon til forandring*, ss. 167-176.

64. Jeg forstår her sekularisering som "the process through which, starting from the center and moving outward, successive sectors of society and culture have been 'freed' from the decisive influence of religious ideas and institutions" (Os Guinness, *The Last Christian on Earth: Uncover the Enemy's Plot to Undermine the Church* (Ventura, CA: Regal, 2010), s. 57).

65. "You get one experience of a thing when you look *along* it and another when you look *at* it... One must look both *along* and *at* everything.", C S Lewis i "Meditation in a Toolshed", *The Coventry Evening Telegraph* (July 17, 1945).

66. William Lane Craig, *Reasonable Faith: Christian Truth and Apologetics* (Wheaton: Crossway Books, 2008), s. 17.

67. Denne sentrale reformatoriske tanken kan oppsummeres på følgende måte: "Calling is the truth that God calls us to himself so decisively that everything we are, everything we do and everything we have is invested with a special devotion, dynamism, and direction lived out as a response to his summons and service." (Os Guinness, *The Call* (Nashville: Word Publishing, 1998) s. 29)

68. Se særlig Margunn Serigstad Dahle "Film, livssyn og livstolkning" og "Filmanalyse som ressurs for trosopp-læreren" i Margunn Serigstad Dahle og Lena Skattum (red.), *Manus for livet. Film som verktøy i trosopplæringen* (Oslo: IKO-forlaget, 2010) s. 44-99.

69. Allerede i februar 2012, i forbindelse med forskningssymposiet om "10-25"-prosjektet, uttalte jeg følgende i intervju med NLMs misjonsblad *Utsyn* (nr. 4, 2012): "Rent personlig brenner jeg for å løfte fram "De tre H-er". De står for Hode, Hjerter og Hånd. Tenker vi helhetlig om arbeidet vi driver? Har vi for eksempel for mye av "Hånd" i et arbeid – er det nesten bare aktiviteter vi holder på med? Eller er det like mye rom for Hjertet – som er sentrum av vår personlighet, de åndelige opplevelser, følelser og engasjement? Og får Hodet – og tanken, næring? De tre H-ene kan hjelpe oss til å få en rett balanse i det kristne barne- og ungdomsarbeidet."

70. Se særlig Bård Eirik Hallesby Norheim (red.), *Kan tru praktiseras? Teologi for kristent ungdomsarbeid* (Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2008).

71. S. Douglas Birdsall og Lindsay Brown "Foreword" i *The Cape Town Commitment: A Confession of Faith and a Call to Action* (South Hamilton, MA: The Lausanne Movement, 2011; [The Didasko Files – series editor Julia Cameron]) s. 4.

72. Det kan her være naturlig å peke på at de ulike Damaris-ressursene er utviklet for å møte slike sentrale religionspedagogiske behov, se videre www.damaris.no og www.damaris.org.

73. Kinnaman, *You Lost Me*, s. 201.